

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Пенадовићъ.

Изази свакогъ Че-
твртка. }

Београдъ 25. Мая.

{ Цѣна в гошн. 8, по-
год. 4, а на три мес. 2 ца.

ПРОЛЕЊНА ПЕСМА.

Пролеће нам' лепо дође
МиLINE се сретаю ;
Мраз' и люта зима прође
Руже свуда цветаю.

Лепо тихи ветрићъ дува
Лепо люля гранчице.
Вѣрно србинъ свуда чува
Своє земљъ границе.

Май развіо своя крила
И над' земљом' тренеће.
Са Авале србска вила
Честита нам' пролеће.

Мале тиче подскакую
С' гране свудъ на гранчицу,
Одъ радости извѣію
Пролећу томъ песмицу.

Садъ в дошла сва милина
Свудъ миришу цветићи,
Процватила лесковина
А листали церићи.

Свако дрво зелени се
Сваки цветак' процвет'о
Све што живи весели се
И поздравля све лето.

У пландяшту овчаръ свира
Пева Богу на славу.
Тешко ономъ ко га дира,
У нѣговомъ кадъ праву.

С У Д О В И.

Тужесе люди на Судове, да имъ врло споро парнице пресућую, и кривцу тога приписую судіама, и вичу на нѣи до зла Бога много се о тому мислило и радило, какоби се то поправило, да се парнице брже пресућую, и до садъ се нѣе могло

успѣти, а то є зато, што нѣе прави узрокъ тому погођенъ, него се све друго мислило, и на оно позоръ обраћало, што опетъ неће принети веществе-не ползе.

Узрокъ є тому тай, што є мало судова а много парница, па немогу Судіе да доспеду да сваки данъ пресућую оне парнице коє имъ онај данъ дођу, него суде редомъ едну за другомъ како имъ є коя долазила, и кадъ којој редъ дође; а кадъ у едномъ суду предъ едномъ парницомъ има преко хиляду парница коє су пре дошле, онда оној текъ после едне я польъ године мора редъ доћи. Нека нико немисли да судіе не раде, ербо кадъ еданъ одъ најобтерећеніи судова, пресуди за годину дана преко 800 парница, а има нумера у свакомъ дѣловодномъ протоколу преко 7000, онда се заоста неможе казати да тай Судъ нѣе радіо, па зато му є опетъ на концу године остало преко 1300 непресућени парници. Шта є дакле друго узрокъ тому, него да парнице превазилазе снагу судіа па тако а мањ или више, и по свимъ већимъ окружіама. И ево тому сведочанства: алексиячко, гургусовачко и приоречко окружіе нетужесе да имъ се парнице споро пресућую, а то є зато, што су она окружіа мала, и люди нису парничари, а имаю и она по еданъ Судъ као и проча найвећа; па нѣиновъ Судъ стигне да нѣине парнице одна пресућує, па они немаю узрока ни жалитисе на своє судіе, а по великимъ окружіама (гди є опетъ само по еданъ судъ, а народа, може бити троиъмъ више, и іошть къ тому радо се люди тераю по судовима) то неможе бити, као што горе реко смо.

Шта є дакле лекъ тому? ништа друго, него треба по већимъ окружіама дати судовима іошть по едно одѣленіє окружногъ суда, а тако и апелации и треће одѣленіє па ће се онда брзо парнице пресућивати, и люди неће имати узрока викати на судіе, да имъ споро парнице пресућую. Фала Богу мисмо се о томъ осведочили кодъ неки наши судова, кои су съ дѣлима затрпани были, и коима є правителство придало за време іошть по едно о-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

дѣленіє, како су се у тимъ судовима парнице бч-
ле очистиле, и да су она одѣленія кодъ нѣи оста-
ла, они се неби задуго затрпали съ дѣлима, но бу-
дући су такова одѣленія опетъ одузета одъ нѣи,
то ће се непремѣнно опетъ затрпати съ дѣли-
ма, ако већ небуду и до садъ. Брбо се кодъ насъ
сваки данъ дѣла умножаваю, а снага е за израђи-
ванъ све она иста која е была и у почетку кадъ е
мало дѣла было. Па ће доћи време, даће и та два
одѣленія мало быти, и треба ће и по треће уста-
новлявати, и тако далъ, како буду потребе народ-
не расле, као што и по другимъ државама има у
едномъ суду по петъ, по десетъ, и по петнаиствъ
одѣленія ков люди нису одъ беса установлявали,
него по потреби дѣла народни, да се брже свр-
шю. Пакъ су юштъ и рачуноводства, као пупиле
деPOSITне кассе и ране апсеника, свака за себе
одѣленіє, а кодъ насъ е све то заедно у едномъ
Суду. Некъ представи когодъ себи, да судови на-
ши мораю се старати и држати рачуне о пупилама,
одъ едне да постепенно и до двадесетъ година за
сваку, а у томъ времену докъ се онъ едне избави
колико иѣ юштъ нови дође, па опетъ оѣмо да
намъ еданъ судъ и парнице и све то брзо извр-
шує, ков заиста неправедно зактевамо.

Я се радуємъ да се толика дѣла умножаваю
како по судовима тако и у централномъ правленію,
еръ то е знакъ да народъ у свему напредує, само
треба дати средства къ тому, да се то све извршує,
и да еднako напредуємо, а не да се затрпавамо
и заостаємо натрагъ одъ други народа.

ПУТОВАНЪ ПО ПРАЙЗКОМЪ ПРИМОРЮ, И ПО ОСТРОВУ РИГЕНУ.

(Друго писмо.)

(Продуженіє.)

Мы доѣмо у Кнежевъ Ягдшлосъ, кои е у
средъ зверяка на едномъ брежнѣу у доста чуд-
новатомъ мени баремъ непознатомъ строю одзи-
данъ. То е зданіє юштъ ново, и на среди има е-
данъ прилично високъ торонъ одкле е неописанъ
лепъ изгледъ на све стране. Мы одемо кодъ глав-
ногъ Шумара кои насъ задржи на вечери и конаку,
наравно за свой интересъ, еръ гостилница која се
прави за путнике юштъ небеше готова. Осимъ о-
вога лепогъ польскогъ увеселителногъ зданія, дру-
ге куѣе быле су све одъ дрвета али врло сгодно
и лепо направлѣне. Мы не само да овде ноѣмо
него юштъ и сутра (24 Авг.) останемо до ручка,
еръ е се имало шта видити, и имало куда одати.
После обичногъ ловачкогъ ручка гди насъ е преко
петнаестъ путника присуствовало, кренемо се я и
Шлама далъ, но лепи предѣли а найвише вруѣина

и купанъ у намештенимъ малимъ морскимъ купати-
лама, а и у пространомъ мору, были су узрокъ те
тогъ дана нисмо ни пуна три сата прешли, и тако
морали смо у едномъ маломъ селцу кое се Бинць
зове ноѣити. То е селце мало, али немамъ ти се
шта на нѣга тужити, еръ смо се болъ почастили
готово него нигди. — Каква е то часть ты бы мо-
же бити желію знати. Сва су ела была направлѣ-
на одъ млека, яя, воѣна и по томъ донели су намъ
пунъ еданъ танъиръ нова меда у сатовима — а ме-
сто вина пилисмо едно пиѣе што они овуда обично
зову ябуково вино, ков е сладко и помало рези.
Ето то ти е сва часть, и незнамъ шта бы више
пожелію. Одъ како смо Пудбусъ оставили нигди
нисмо какво ело одъ мяса ели, и редко ко овуда и
колъ лети.

Поѣмо изъ Бинца рано и поредъ свега тога
што смо полако ишли доѣмо на ручакъ у варошъ
Заградъ, но и та варошъ наликъ е на какво вели-
ко село, еръ нема ни иляду душа што живе у нѣой.
Заградъ лежи у равницу, и овай край острова зо-
ве се Ясмундъ. Ту на ручку наѣмо се съ два
молера, кои путую на стубово каменъ (Stuben fam-
mer) кудъ смо и ми желили, и тако после подне
кренемо се заедно, и юштъ за сунца, и истина не-
доѣмо на Стубово каменъ, али доѣмо у доближнѣ
село Хагенъ, и опетъ зауставимо се на конаку
кодъ шумара, еръ у кою се годъ куѣу путникъ
сврати буде примлѣнъ и угошѣнъ наравно за нов-
це. Тогъ истогъ вечера даде намъ онай шумаръ
момка и одведе насъ да видимо Хертино езеро, и
Хертинъ градъ. — Херта била е богиня лова, Нем-
ци кажу да е нѣюва богиня была, а Славени о-
петъ доводе да е на сваки начинъ то славенска
богиня лова била па Немци присвоили одъ нѣи.
Но чія была да была, то незнамъ, али оваково по-
ложеніє, овакво лепо са сви страна буквама ста-
римъ обрасло езеро, овакавъ у маовину и дрва об-
рашѣнъ замакъ и све нашто годъ човекъ погле-
ди мора помыслити да све то заиста ніє ни за ко-
га другогъ него само за богиню лова створево.
Ни сама Діана ніє нигда лепшегъ олтара имала. О-
вакова места створила е природа за своя наймилиа
чеда.

Езеро Хертино ніє велико и изгледа дуголя-
сто округло, вода е лепа и бистра, а нѣнъ замокъ
што е бью зараст'о е сасвимъ готово и едва се по-
знає да су зидови негда били; еръ по нѣима налазе
се сада стогодишнѣ букве. О той богинѣ лова
много се овуда прича, и показую едно место гди
су врата одъ истогъ града била, и одкле е се она
иа колима извезла и у езеру удавила. — Близу
тогъ лепогъ езера у комъ се природа у целой сво-
іой красоти огледа, има еданъ велики каменъ, на
томъ камену познаю се два стопала босе ноге, е-
дно е стопало веѣе а едно е детинѣ. О томе се
приповеда да кадъ су хтели какву жертву прино-

сити, она е жертва свагда найпре морала преко те стене прећи, па ако е невина онда непозна се ништа на стени, но која жертва нив невина нѣна се стопа удуби у стѣни, и јошть остане и трагъ нѣногъ детета. Я самъ добро загледао та стопала, и доста е наликъ на човечию стопу, има пету и прсти лепо удубљѣне. Недалеко одъ те плоче има опетъ еданъ велики издубљѣнъ каменъ, гди су лешео и крвъ принесене жертве чували. Овуда врло много нашли смо путника, кои одъ камена до камена иду и завирую и траже какве знаке те несрећне славенске прошлости. Ми се сви изкупили и попенѣмо на Хертиногъ града зидъ и седећи онде гледали смо како сунце преко плаве Арконе залази, а месецъ полази да осја ово свето место стары славена, гди су се Белибогъ, и Чернобогъ, Триглавъ и други славенски боговни чакъ до у еданайсти векъ славили и почитовали; и гди е се язичество најдуже задржало. О, како бы се я радовао да су се овде одржали Славени, па макаръ и сада были язичници. — Аркона лежала е предъ нама, и могли смо за данъ и тамо стићи што бы вредниѣ было може быти него све, али нисмо имали друштва. Пошто смо залазеће сунце изпратили, вратимо се нашемъ Шумару а други путници на друге стране на конакъ. По томъ замаку свуда су велике букве, и редко е гди која была, на којој нив было по неколико путнички имена урезано, која се могу познати и после двадесетъ година. Сваки путникъ за споменъ изреже свое име на неколико места. Да смо насъ двојица наша имена и грбъ Србиѣ на више места изрезали, то нетреба да ти кажемъ еръ ѣнешъ и самъ знати.

Сутра данъ (26. Авг.) пре зоре пробуди насъ све домаћинъ, еръ треба да стигнемо пре сунца на брегъ стубово каменъ названы, еръ у целомъ ономъ крају европе, ни одъ кудъ нив лепше видити излазакъ сунца него оданде, а залазакъ са Хертиногъ града, а месечину у ономъ лепомъ езеру. Мы сви крозъ мракъ певајући пођемо, и опетъ споредъ езера кудъ насъ е путь водіо дођемо све крозъ букову шуму на то место. Кадъ дођемо тамо нашли смо преко 30. путника кое люди кое жена гди већъ стое и преко мора гледаю, и чекаю да се сунце помоли. Море е было са свимъ мирно, а небо ведро, мы смо сви стаяли, и сваки часъ смо гледали у сатове, и казивали еданъ другомъ јошть десетъ минута, јошть петъ минута, међу тимъ петъ сати и по буде, и сво се море одъ истока зарумени, и разговоръ путника утиша се и сви уђуте само су очи са вишимъ чувствама разговарале се. Сунце мало по мало излазило е изъ мора, и кадъ сунце са свимъ изађе изъ мора, тишина се међу нама прикину и сви на вратъ на носъ потрчимо низъ брдо доле у равницу, морало се трчати, да видишъ чуда, кадъ у равницу на обалу мора стрчасмо, а оно нема сунца нигди, и ту после врло краткогъ времена опетъ почне изъ мора на ново

излазити, и тако тога дана видіо самъ два путъ гди се сунце за еданъ данъ роди, и кога неможе овакво што уверити да е земля округла томе се неможе нидоказати.

Мы се вратимо полако горе опетъ на брегъ с'когъ смо стрчали, и кои брегъ зове се кралѣвъ столъ, кажу зато што е Карлъ XII (8. Авг. 1715. год.) гледао одатле морску битку између данаца и шведа; и тай е брегъ одъ мора узвишенъ преко 400. стопа, а своимъ одцекомъ са свимъ надвео на море и рони се еднано у море. Ту на томъ брду има една лепа гостилница, гди смо сви сладко доручковали. Збила, ако незнашъ шта е то доручковати, то да ти изяснимъ. Доручковати то е што по наши изображени Срби свуда па и у Београду кажу фруштуковати, дакле упамти доручковати значи на србски фруштуковати. Каква е то срамота за насъ, да съ туђомъ речю изяснявамо своју рођену, али наши люди кадъ пию кафу съ млекома и умачу земичку они мисле то се мора другчиѣ и звати, а незнаду да све што се доручка поѣде то све нашъ народъ зове доручакъ или ручаница. Я самъ чуо у Бечу едного Србина да доручакъ зове предручакъ кое е скована речъ и нечуе се у народу, а што е јошть чудниѣ едного рвата чуо самъ гди каже: р а н о в д', но раноедъ може сасвимъ нешто друго значити, а особито за оне кои непознаю свой езыкъ, него га новимъ ненужнымъ рачма кваре и безъ неволѣ праве одъ нѣга вавилонски торонъ.

(Продуженіе слѣдуе.)

ЗАГОНЕТКЕ.

1. Дашто ми ти дашто. Ко пив воду кадъ нема воде.
2. Гди е Магаре рикало да га е савъ светъ могао чути?
3. Какви дрва найвыше има на свету?
4. Кое е слово у азбуки најаче?
5. Съ кои дрва неопада нигда лишѣ.
6. Ко е съ едномъ рукомъ четвертый део людій на земљи убіо.
7. Колико дана има една година?
8. Ко е се пре свое майке родіо?
9. Шта човекъ тражи а моли Бога да не нађе.
10. Шта е створіо Богъ предъ лицемъ своіо людій?

ДОМАЊЕ НОВОСТИ.

— Засѣданію школске комисіе, спровело е Попечителство: „Немачко србске разговоре за упражненіе младежи“ израђене одъ Г. М. А. Симића, кои су предати Г. Цукићу на разсмотреніе; затимъ управитель полугимназіе неготинске Г. Јованъ Николићъ поднео е преко Попеч. са францускогъ одъ Е. Жеризеа преведену Митологию стары Грка и Римляна, и предато е Г. Мариновићу да прегледа и сравни и комисіи свое мнѣніе поднесе. — Проф. Немач. языка у Гимназиі београдској Г. Ђ. Малетићъ поднео е преко Попеч. комисіи школској: „I. свезку Немачке Граматике,“ коју е израдїо у целой својој обширности по Гедигеру, имаюћи у призренію не само ученике него и учителъ. Комисіа рѣшила да се преда Г. Исайловићу и Цукићу на прегледавѣ. — По томъ читала се у пуномъ засѣданію Србска Граматика за основне школе одъ Г. Цукића, и договарало се о називословнимъ речма Србске граматике.

— Овы дана овде е дуго якъ и ладанъ ветаръ дувао, и ніе наликъ было на майско него всенъ време.

— У Шабачкомъ окружію изумео е и начиніо еданъ простый селякъ воденицу, коя мелъ и безъ воде и безъ ветра, веће се покреће само са претретаюћимъ кладама.

— Познатый Г. Вукъ С. Караџићъ кои се одъ неколико дана овде бави, намерава путовати по горњимъ краю Србіе.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Садъ е Европа у ономъ политичномъ положенію у комъ е была кадъ е Наполеонъ быо на острову Елби, само съ томъ разликомъ што е онда цела политика Европе была само политика дворова, и што су онда сви готово велики народи Европе были међу собомъ у завади и после онако дугогъ рата желили су миръ и одморъ и предавши се својој судбини изгледали су изъ руку свои кралѣва шта имъ уделе, садъ пакъ политичный животъ узео е другій правацъ, премда по спољашнѣмъ току ствари рекао бы човекъ да се ништа друго не ради него само повторава се све оно старо. Онда е француска была слаба и толкнимъ многогодишнимъ ратовима изнемогла, и сбогъ погрешке кою е Наполеонъ своимъ осваиванѣмъ туђи земаля учинїо, симпатію и прїятельство осталь народа изгубила, онда люди кои су на челу слободне партиае были имали су много другчіе мысли и основе него сада. — Сада не само народи

него и дворови обзиру се на Паризъ и гледаю шта ће се тамо почети и нико не мисли да е се свршило, него текъ да ће се почети велико какво дѣло кое ће у обштой исторіи остати као слѣдство и плодъ свою доякошњи комешаня. Француска осимъ республикански има іоштъ и три династичне партиае кое су се са предѣдателѣмъ Бунапартомъ сложили и кое су подпомагане одъ спољашњи интрига да бы само републику упропастили. — Луи Бунапарта са своіомъ партиою види добро да ће морати та пре та после велику борбу претрпити, и види да што се дулъ протеже тымъ се више онъ народу замеравя и нѣгова снага слаби, и зато што више може раздражуе противну партиаю, само да бы пре революціа букнула ерѣ е сада у надежди да бы е могао свладати, и тиме се болъ утѣмелити и време свогъ предѣдательства продужити. Онъ е радъ да буде што и нѣговъ стриць, али Новине Паризке кажу о нѣму: „Онъ ако и носи велике чизме као нѣговъ стриць, опетъ ми знамо да онъ ніе као нѣговъ стриць.“

— У Бечу млоге су поватали кои су фаличне банке правили, пређе о томе писале су Новине едну чудновату анекдоту: еданъ лоповъ украде одъ едного великогъ господина у театру нѣговъ шрайбухъ са банкама, и одма оде да вечера и пошто е вечеро извади едну украдену банку да нѣомъ плати, кадъ бирташъ узме банку позна да е фалична и пошлѣ одма по полицию коя тога лопова увати, и кадъ чуе лоповъ да су фаличне банке каже имъ одма „я самъ у томъ послу са свымъ невинъ, я самъ те банке пре по сата украо у театру.“ И онда одма одведе полицию са собомъ у театаръ и покаже оногъ господина кои е мирно седїо и гледао. Полициа изъ средъ театра узме га и одведе у тамницу, кои е на много већу казнь него лоповъ одсуђенъ.

— У Прагу появила се колера и првогъ дана разболело се дванаестъ одъ кои само су нѣи еданаестъ умрли, а за оне остале надежда е да ће остати.

— Изъ Берлина пишу одъ 30 Мая да ће Прусска кралѣвина ставити еданъ корпусъ одъ 60.000 людїи између Ерфурта и Торгау-а; нето тако ће ставити и на шлезко-ческой граници.

— У польской кралѣвини усредоточена войска руска, подѣљна е у три табора, и то еданъ у Варшави; други у Ловичу и трећи у Калишу; у свакомъ овомъ мѣсту имаде по 25.000 людїи. Осимъ ове войске имаде на граници и по тврдинама 35.000 Козака. Гласа се за садъ да ће се на скоро велика войска кодъ Варшаве сакупити, те ће се држати маневерь у присутствію цара Николае.

— Царъ аустриской отишао е 20. о. м. у Варшави да поздравя цара рускогъ.